

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Клещуківа Володимира Петровича
«Танцювальність як чинник жанрово-стилістичної еволюції
академічного музичного мистецтва», представлену до захисту на
здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 «Музичне мистецтво»

Танець, як потужний хореологічний феномен, володіє плюралізмом комунікаційних сенсів та семіотично-феноменологічних тлумачень. Починаючи з давніх часів, засобами руху відбувалося гносеологічне пізнання часопростору, а візуалізація танцювально-пластичного єства ототожнювалася з явищами космологічного порядку, філософсько-естетичними поняттями, обрядами тощо.

Із зміною часових та культурних парадигм, танцювальність, яка у науковій літературі корелюється з категорією дансанти, набула функції художньо-мистецького перетілення з різними етноментальними, соціопсихологічними, естетичними та стилістичними параметрами. В результаті, констатується вагомий пласт у царині художнього прочитання й семантичного переосмислення танцю й танцювального начала в композиторському доробку мистців різних епох, національних шкіл та стильових напрямків.

В процесі динаміки культурно-історичного розвитку й «входження» танцю в царину академічної музики, констатується примноження художньо-естетичних сенсів та енергетичного потенціалу двох давніх видів мистецтв. Танцювальність отримала численні та розмаїті тлумачення в музично-хореографічних національно-характерних контекстах.

Дансантична музика пройшла еволюційний шлях у сфері як художньо-виражальних, так й інтонаційно-ритмічних та тембрових засобів, семантика

якої значною мірою увиразнила образно-змістовну специфіку, структурно-композиційні особливості та жанрово-стильові детермінанти академічного музичного мистецтва. Підґрунтям еволюції стали визначальні фактори мистецької співдії танцю й музики, укорінені в інтонаційній, метроритмічній, рухомо-пластичній та процесуальній площинах.

Дисертаційна робота В.П. Клещуківа «Танцювальність як чинник жанрово-стилістичної еволюції академічного музичного мистецтва» є оригінальною науковою працею, дослідницька площина якої зосереджена на вивченні впливу танцювальності на еволюцію жанрових та стильових параметрів академічного музичного мистецтва. У пропонованій дисертантом науковій візії, ця проблема розглядається вперше. Автор вдало обрав її не вивчений раніше ракурс, спираючись на розмаїття актуальних загальнонаукових підходів та методів – зокрема, системний, історичний, естетико-культурологічний, семантичний, музично-текстологічний, синергетичний, компаративний, аналітично-музикознавчий, виконавський тощо. Привертають увагу як архітектоніка наукової роботи, багаторівневість розкриття теми, так і струнка концепція цілого.

У першому розділі «Явище руху в художньому дискурсі: музика і танець», який складається з чотирьох підрозділів, дисертант детально простежив рухомо-пластичні та метроритмічні аспекти взаємодії музичного і хореографічного мистецтв (підрозділ 1.1.), ретельно проаналізував поняттєво-змістові параметри та жанро- і стилеутворювальні властивості явища танцювальності (підрозділ 1.2.), компаративно розглянув інтонаційну природу музичного і танцювального мистецтв (підрозділ 1.3.), ґрунтовно дослідив творчу співпрацю хореографа та інструменталіста-концертмейстера в процесі спільної інтерпретативної діяльності (підрозділ 1.4.).

Специфікуючи явище руху в музичному та хореографічному мистецтвах, автор дисертації слушно акцентує на категоріях метроритму та хронотопу й схиляється до їх трактування з позиції виконавської

процесуальності, як *«проживання-переживання»*. В.П. Клещук, спираючись на власний практично-виконавський досвід та розмаїті наукові розробки, аргументовано корелює музичну й хореографічну категорію пластичності з художньою *«пластифікацією часопростору»*, слушно підкреслюючи в процесі розгортання мистецького акту роль темпометроритму.

В цьому розділі дисертант вперше в українському музикознавстві дослідив взаємозалежність танцювальності та семантичних якостей академічного музичного мистецтва, визначив специфічні жанрово-стильові властивості інструментальної музики, запропонував оригінальне авторське визначення поняття танцювальності в музиці, суттєво доповнив музикознавчий апарат, пов'язаний з вивченням спільних образно-сміслових та метроритмічних мовних засад музичної та хореографічної творчостей.

Другий розділ *«Вторинні жанрові модифікації танцювального тематизму в європейській музиці»*, присвячений дослідженню різних жанрових типів академічного музичного мистецтва, втілених специфічними та неспецифічними засобами виразовості, також складається з чотирьох підрозділів. У підрозділі 2.1. заслуговують схвалення простеження генези рухово-танцювальних елементів у семантиці музичного тематизму, акцентування впливу вербально-поетичного та танцювального часу-пульсації на метроритмічному аспекті музичної матерії. Цінно, що в цьому контексті дисертант своєрідно увиразнив вплив танцювальності на гомофонно-гармонічне мислення в музиці, зосередив увагу на кристалізації тематичного утворення, періодичної метро-ритміки, як рухового компонента, ладотональної організації тощо.

У підрозділі 2.2. *«Старовинна танцювальна інструментальна сюїта»* дисертант детально дослідив семантичні та музично-мовні засади втілення танцювального начала в жанрових видах старовинної танцювальної інструментальної сюїти, справедливо акцентуючи при аналізі танців сюїт їх

національну приналежність, соціальне походження та просторово-часовий історико-культурний вимір. Позитивною рисою цього підрозділу є виокремлення танцювальних прототипів, слушне підкреслення специфічних особливостей поліфонічної стилістики, концертності та програмності й засобів семантичного переосмислення танців у професійній композиторській творчості.

В контексті підрозділу дисертант, для унаочнення теоретичних міркувань, обрав для аналізу танцювальні сюїти Ж.-Б. Люллі, Ф. Куперена, Л.-К. Дакена, Я. Фробергера, Й. Гайдна, В.А. Моцарта та інших мистців, наголошуючи на жанро- та стилеутворювальній ролі танцювальної музики, специфіці її музично-мовних засобів тощо.

У підрозділі 2.3. В.П. Клещук вельми цікаво, з позиції сучасного наукового дискурсу, дослідив особливості танцювальної жанровості й тематизму на прикладі інструментального концерту, винахідливо простежив «концертизацію» танцювального начала, починаючи з XVII ст., проаналізував концерти А. Кореллі, А. Вівальді та інших композиторів.

У четвертому підрозділі дисертант фундаментально дослідив засади танцювальності в сонатно-симфонічному жанрі, навівши приклади семантизації танцю та танцювальності в царині симфонічної музики, починаючи від композиторів класико-романтичного періоду, аж до мистців XX ст. Відповідно до музично-стильової специфіки та іманентних властивостей жанру, автор зробив важливі наукові узагальнення щодо семантичного значення дансатності узагальнено-концепційного спрямування в просторі симфонічної музики. Принагідно зазначу, що з старовинних танців найбільш затребуваним виявився менует, який у добу Класицизму став невід'ємною частиною сонатно-симфонічного циклу.

Для виявлення та уяскравлення семантичної ролі танцю, В.П. Клещук влучно відібрав найбільш переконливі взірці класичних і

романтичних симфоній. У кожному з проаналізованих творів він розглянув наявні та приховані семантичні знаки, трансльовані засобами танцювальності, взорууючись на опосередковані зв'язки музичного тематизму та формотворення, беручи до уваги параметри авторського психологізованого ества, національні особливості тощо. Цінність цього розділу полягає у змістовному динамічному спрямуванні дослідницького вектору – від фундаментального трактування танцю, як квінтесенції «життєвого емоційно-мисленнєвого модусу» певного часового відтинку, до виразника «життєвого змісту, експресії та лексики» у сонатно-симфонічній царині.

У висновках, які є квінтесенцією дисертаційного дослідження, автор логічно та сконцентровано увиразнив його основні постулати, відповідно до мети та переконливої наукової реалізації поставлених у вступі завдань. Презентабельні заключні узагальнення заслуговують осібного відзначення та похвали: з однієї сторони, вони логічно сублімують найважливіші концептуальні засади роботи, а з іншої, накреслюють перспективні дослідницькі вектори музикознавчого дискурсу в царині дансантиної тематики та хореології. До здобутків роботи належать також аналітична зібраність та сконцентрована завершеність не лише загальних висновків, а й після окремих розділів.

Отже, дисертаційне дослідження В.П. Клещуківа створює вагомі підстави для розширення наукового знання у ділянці категорій пластичності та інструментально-виконавського ігрового руху, який дослідник винахідливо тлумачить, на прикладі виконавської інструментальної й диригентської технік, крізь призму співвідношення з хореографічними рухами тощо.

В контексті ознайомлення з текстом дослідження, виникають наступні запитання:

1) в якій мірі, на думку дисертанта, позначився вплив національної приналежності танців на жанрово-стильовій еволюції академічного музичного мистецтва?

2) якою є семантична роль народних танців в українському академічному музичному мистецтві, з позиції Вашого тлумачення національної танцювальності?

3) конкретизуйте, як старовинні танцювальні сюїти трансформувались в царині української інструментальної музики, зокрема, фортепіанної?

4) на Вашу думку, в проєкції на подальший розвиток академічного музичного мистецтва, які з танців найбільшою мірою інспіруватимуть його жанрово-стильову еволюцію: історичні (менует, полонез, мазурка, кадрили тощо), стандартні європейські (вальс, танго, фокстрот, квікстеп та ін.), латиноамериканські (самба, румба, ча-ча-ча, пасодобль, джайв та ін.), народні, чи інші різновиди?

Позитивно оцінюючи дисертацію В.П. Клещуківа, як завершену і самостійну роботу, слід, водночас, вказати на зауваження – а саме, поодинокі огріхи комп'ютерного набору та спорадичні лексико-семантичні помилки, які, в цілому, суттєво не впливають на переконливу реалізацію презентованого наукового дослідження. Його вагомими здобутками є як струнка концепція, так і широке інтердисциплінарне поле опрацьованої теоретичної бази, вичерпна аргументованість кожного положення, високий рівень методологічної оснащеності, теоретично обґрунтовані результати, дослідницький хист та оригінальний індивідуальний стиль автора, як перспективного науковця та досвідченого практика.

Основні положення дисертації чітко віддзеркалені в авторефераті та узагальнені у статтях дисертанта, апробовані на численних Всеукраїнських та Міжнародних конференціях. Артикулюючи вагому наукову цінність праці, слід підкреслити її значний потенціал до подальших розвідок у означеному дослідницькому векторі.

Таким чином, є всі підстави стверджувати, що дисертація В.П. Клещукіна «Танцювальність як чинник жанрово-стилістичної еволюції академічного музичного мистецтва» відповідає вимогам ДАК МОН України, що висуваються до здобувачів наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво.

Офіційний опонент –

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри історії музики
Львівської національної музичної
академії імені М.В. Лисенка

ЛАСТОВЕЦЬКА-СОЛАНСЬКА

Зоряна Миколаївна

